

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82832,Grabowski-Zbigniew-Ryszard.html>
2022-10-02, 09:33

Grabowski Zbigniew Ryszard

GRABOWSKI Zbigniew Ryszard (11 VI 1927, Kraków – 28 I 2017, Warszawa), chemik. Syn Jozuego (posługującego się na co dzień imieniem Szymon, a po wojnie Czesław), handlowca, oraz Romy Szereszewskiej, artystki rzeźbiarki. Podczas okupacji jego rodzice przybrali nazwisko Grabowscy, którym posługiwali się także po wojnie.

G. w latach 1939–41 przebywał we Lwowie, a po zajęciu miasta przez Niemców ukrywał się w Generalnym Gubernatorstwie. Jako członek AK brał udział w powstaniu warszawskim, przede wszystkim przy wznoszeniu i zabezpieczaniu barykad, nie uczestniczył jednak w walkach (ps. „Chemik”, w konspiracji używał również nazwiska Szychowski).

W 1950 ukończył studia chemiczne na wydz. matematyczno-przyrodniczym UW, przedstawiając pracę magisterską: *Studia polarograficzne w dziedzinie ukrytych prądów granicznych. Powstawanie i wpływ jonów hydroksylowych w niebuforowanych roztworach*. W 1955 uzyskał stopień doktora na podstawie rozprawy: *Redukcja jonu azotanowego na kropłowej elektrodzie rtęciowej*, a w 1957 został docentem na podstawie całości dorobku naukowego. W 1965 uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1973 zwyczajnego.

W 1947–62 był pracownikiem wydz. chemii UW, w Katedrze Chemii Nieorganicznej, kolejno jako zastępca asystenta, asystent, st. asystent, adiunkt oraz docent. W 1957 podjął pracę również w Instytucie Chemii Fizycznej PAN. Od 1962 był związany zawodowo już tylko z Polską Akademią Nauk.

Był kierownikiem Pracowni Fotochemii, a później Pracowni Fotochemii i Spektroskopii. W 1993 został zatrudniony w Szkole Nauk Ścisłych PAN. W 1998 przeszedł na emeryturę.

Jego zainteresowania naukowe początkowo dotyczyły

głównie kinetyki, później także m.in. spektroskopii, chemii cząstek wzbudzonych i elektrochemii. Razem z Teresą Bartel oraz Aliną Vincenz-Chodakowską zaobserwował wpływ pola elektrycznego na kinetykę oraz mechanizm reakcji. Wspólnie z Wiesławą Rubaszewską oraz z M. Kalinowskim zajmował się również badaniem wolnych rodników oraz nietrwałych form tautomerycznych, zwłaszcza w takich procesach jak przenoszenie elektronu, przenoszenie protonu oraz asocjacja. G. interesował się również procesami chemicznymi, które mogły doprowadzić do powstania życia.

Miał też zasługi w konstruowaniu nowych przyrządów badawczych. Wspólnie z Józefem Koszewskim i Janem Jasnym zaprojektował i doprowadził do skonstruowania aparatury do badań spektroskopowych (przede wszystkim rozdzielczych w czasie), która była później produkowana w Polsce. Dzięki temu mógł wyposażyć laboratorium fotochemiczne, fotofizyczne i spektroskopowe. Większość prowadzonych w nich prac dotyczyła badania struktury oraz reakcji molekuł organicznych w stanach wzbudzonych elektronowo. Głównym przedmiotem badań były procesy zmian strukturalnych zachodzących podczas wewnątrzmolekularnego przeniesienia elektronu (tzw. stany TICT) – odkryte przy współpracy Krystyny Rotkiewicz, badane wspólnie z Aleksandrem Siemiarczukiem, Jackiem Dobkowskim, Jerzym Herbichem oraz in. G. był kierownikiem dynamicznie działającej grupy badawczej, z którą współpracowały laboratoria zagraniczne.

G. był współautorem dwóch patentów: *Spektrofotometr elektroniczny* (z J. Koszewskim) – patent polski zgłoszony w 1965, opatentowany także w Niemczech, Francji, Szwajcarii, USA, Wielkiej Brytanii, Włoszech i Japonii; oraz *Sposób spektrofotometrycznej analizy chromatograficznej i urządzenie do tego celu służące* (z A. Byliną, D. Sybilską i J. Koszewskim) – patent polski zgłoszony w 1969. Był też promotorem kilkunastu rozpraw doktorskich.

Był członkiem Akademii Leopoldina – Nationale Akademie der Wissenschaften (1977), członkiem zwyczajnym TNW (1981), członkiem korespondentem PAN (1983, przez 6 lat jego wybór nie został zatwierdzony przez władze państwowe) oraz

członkiem rzeczywistym PAN (1994).

W 1994 otrzymał Nagrodę Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej za opracowanie nowych metod otrzymywania molekuł w stanach silnego przemieszczenia ładunku elektronowego, uzyskał Nagrodę Sekretarza Naukowego PAN trzykrotnie (1973, 1975, 1979), Nagrodę Marii Skłodowskiej-Curie (1980), Medal Jędrzeja Śniadeckiego (1990), a także Nagrodę Alfreda Jurzykowskiego w dziedzinie chemii (1992). Otrzymał także doktorat *honoris causa* na uniw. we Fryburgu szwajcarskim (1993). Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim (1991) oraz Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (1995). W 2006 odbyła się uroczystość odnowienia jego doktoratu na UW.

Z.R. Grabowski: *W skorodowanym zwierciadle pamięci*, Warszawa 2018; Wywiad ze Zbigniewem Grabowskim, Archiwum Historii Mówionej <https://www.1944.pl/archiwum-historii-mowionej/zbigniew-grabowski,1177.html>; *Prof. zw. dr czł. rzecz. PAN Zbigniew Ryszard Grabowski*, OPIPIB Nauka Polska http://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=22263&_k=ci6huc; *Prof. dr hab. Zbigniew Ryszard Grabowski, laureat Nagrody FNP 1994*, Fundacja Nauki Polskiej, <https://www.fnp.org.pl/prof-dr-hab-zbigniew-ryszard-grabowski-laureat-nagrody-fnp-1994/>; *Curriculum Vitae Professor Dr. Zbigniew Ryszard Grabowski*, http://www.leopoldina.org/fileadmin/redaktion/Mitglieder/CV_Grabowski_Z_R_EN.pdf; nekrolog na stronie Instytutu Fizyki PAN: http://info.ifpan.edu.pl/ACTIVITY/zmarl_ZRGrabowski.pdf

Marcin Dolecki

[Poprzedni](#)
[Następny](#)